

Måndagen den 14 november

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

*Fyllnadsval till
utskott*

*Om utbyggnad av
ASSI:s industrier i
Norrbotten*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

TREDJE VICE TALMANNEN: Sedan Gunnar Björk i Gävle beviljats ledighet från riksdagsarbetet har centerpartiets partigrupp som suppleant i försvarsutskottet anmält hans ersättare Birger Olsson.

Tredje vice talmannen förklarade därefter vald till
suppleant i försvarsutskottet
Birger Olsson (c)

§ 2 Om utbyggnad av ASSI:s industrier i Norrbotten

Bostadsministern ELVY OLSSON erhöll ordet för att besvara *Torsten Stridsmans* (c) den 4 oktober anmälda fråga, 1977/78:33, och anförde:

Herr talman! Torsten Stridsman har frågat mig när jag beräknar att regeringen kommer att ge ASSI tillstånd att använda mer lövmassaved i sina industrier i Norrbotten.

Torsten Stridsmans fråga är föranledd av ASSI:s begäran om tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen att få bygga ut Karlsborgs bruk i Kalix kommun.

Frågan om tillstånd till utbyggnad av Karlsborgs bruk diskuterades här i riksdagen i mars i år. Jag sade då att regeringen är mycket angelägen om att finna vägar för att ge ett positivt besked till bolaget. Jag meddelade också att överläggningar mellan regeringen och bolaget skulle inledas, bl. a. med anledning av att bolaget utredde olika utvecklingsalternativ för verksamheten i Karlsborg.

ASSI:s utredning har nu visat att det med hänsyn till bl. a. reinvesteringsbehov och miljövårdsinvesteringar inte finns något utvecklingsalternativ som med ianspråktagande av för företaget rimliga finansiella resurser från strikt företagsekonomiska synpunkter innebär lönsamhet för bruket på sikt. ASSI har dock funnit att om ca 500 milj. kr. investeras skulle Karlsborgs bruk kunna omstruktureras och effektiviseras. Investeringen skulle i första hand tillgodose reinvesteringsbehovet och finansiera åtgärder som är påkallade av miljöskäl. Vidare skulle man med investeringen få till stånd en utbyggnad av sulfatfabriken, så att man får en grund för framtida utveckling av verksamheten. Den av bolaget

redovisade investeringen skulle medföra att behovet av björkmassaved vid ASSI:s anläggningar i Norrbotten ökar med 200 000 m³ (fub). Enligt bolaget är en förutsättning för projektets genomförande att staten bidrar till finansieringen.

Som framgår av vad jag har sagt måste regeringens prövning av den ansökta utbyggnaden av Karlsborgs bruk grundas på ett ställningstagande till bolagets hemställan om statliga bidrag till finansieringen av projektet. Denna senare fråga bereds f. n. i regeringskansliet.

TORSTEN STRIDSMAN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka bostadsministern för svaret.

Min fråga är föranledd av det alltmer växande överskottet av lövmassaved, främst av björk, i Norrbotten. Från skogsbrukets synpunkt är det därför angeläget att få till stånd en bättre avsättning av det besvärade lövmassaöverskottet. Frågan är givetvis lika angelägen från selsättningsynpunkt.

Som jag framhöll i min fråga till bostadsministern löser man avsättningsproblemet bäst genom att ge ASSI tillstånd att använda mer lövmassaved i sina industrier i Norrbotten.

Bostadsministerns svar är så till vida tillfredsställande att hon anser det vara angeläget att finna vägar för att kunna ge ett positivt besked till ASSI. Å andra sidan hade jag som frågeställare givetvis önskat få ett klart besked redan i dag.

Finansieringen, som inte berördes i min fråga, tänker jag inte ta upp i dag, utan nu gäller problemet tillståndsgivningen. Får jag bara beträffande industrins möjligheter att nu och under de närmaste åren ta emot löv säga att dessa är mycket begränsade. Enligt den utredning som Virkesrådet för Norra Sverige gjort kommer endast drygt hälften av den framtida skogsproduktionen av lövmassaved att finna avsättning med nuvarande kapacitet hos lövmassaindustrin.

Jag hade som sagt givetvis helst sett att jag hade fått ett mera konkret svar. Jag undrar om bostadsministern kan ge något besked i fråga om tidsplanen för den aktuella verksamheten.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om propagandan för elsparande

Bostadsministern ELVY OLSSON erhöll ordet för att besvara *Gustav Lorentzons* (vpk) den 7 november anmälda fråga, 1977/78:117, till statsrådet Olof Johansson, och anförde:

Herr talman! *Gustav Lorentzon* har med anledning av ett aktuellt byggnadsprojekt frågat energiminister Olof Johansson hur upplysningen för energisparkampanjen fungerar och vilken roll energisparkommittén spelar. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Den byggnad som Gustav Lorentzon åsyftar i sin fråga är riksyrrkeskolan i Ånge. Skolöverstyrelsen, som är beställare, har dock ännu inte låtit entreprenören slutligt överlämna byggnaden. Skälet är vissa brister i takkonstruktionen.

Entreprenören har beställt en utredning från ett konsultföretag som har föreslagit att taket skall förses med ett termostatreglerat elektriskt motstånd. Anordningen har dock inte godkänts av beställaren.

Bestämmelser rörande byggnader finns i byggnadsstadgan, och tillämpningsföreskrifter till stadgan finns i Svensk byggnorm. Om de uppgifter Gustav Lorentzon lämnar är riktiga är det troligt att tillämpningsföreskrifterna i Svensk byggnorm inte har efterföljts i detta fall.

I övrigt vill jag som svar på frågan meddela, att någon särskild energispar kampanj inte pågår f. n. Det ankommer på energisparkommittén att fortlöpande informera om olika energisparåtgärder och att initiera åtgärder hos berörda myndigheter för att åstadkomma en god energihushållning.

Jag vill i sammanhanget nämna, att regeringen efter särskild ansökan nyligen har fördelat drygt 10 milj. kr. till 178 kommuner för att möjliggöra ett förbättrat kommunalt engagemang i rådgivning och information till allmänheten i energisparfrågor.

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Även om bostadsministern i sitt svar säger att det f. n. inte pågår någon särskild energispar kampanj i vårt land, har svenska folket ändå den uppfattningen att så är fallet. Energisparandet ingår som ett av uppslagen till sådana verksamheter som tillsammans skall utgöra ett alternativ till kärnkraften. Också centerpartiet är helt inne på den linjen.

Radio, TV och tidningspress är mobiliserade för denna kampanj. På våra flygplatser träffar man på jätteaffischer om energisparande, broschyrer i mängd har givits ut, energisparkommittéer har tillsatts såväl centralt som ute i kommunerna, och konsulenter har tillsatts för rådgivning och information – allt för att man skall komma på det klara med vad riksdagens beslut om statliga bidrag och lån för energisparande åtgärder innebär. Inte ens pensionärerna är bortglömda. Även skolbarnen har dragits med i denna omfattande energispar kampanj. Denna vecka skall man dessutom genomföra en särskild elsparkampanj.

I mitt hemlän, Västernorrlands län, är tidningarna mycket tillfredsställda. Över stort uppslagna artiklar meddelas: "Av landets samtliga län toppar Västernorrland isoleringsligan." Man har alltså där nått det bästa resultatet i landet i energispar kampanjen.

Men Västernorrland har också skandalhusen, ur elsparsynpunkt verkliga fuskbyggen, vilket har påpekats i min fråga och också återkommer i svaret. Det gäller riksyrrkesskolan i Torpshammar i Ånge kommun i Västernorrlands län. Skolöverstyrelsen är byggherre för skolan och är definitivt den instans som är ansvarig. I stället för att vidta nödig isolering

av byggnaden installerar man elvärme i stuprör och takrännor. Det är något helt nytt för Sverige!

Säg, fru bostadsminister, har sparpropagandan inte nått ut till byggnadsfirman Hallström & Nisses – den entreprenör som det här är fråga om – och till skolöverstyrelsen? Eller är det fråga om en helt ny sparfrämjandemetoder, när man monterar in värmeslingor i stuprör och takrännor?

Ytterligare en fråga: Har inte skolöverstyrelsen, som är byggherre i detta sammanhang, haft kontrollant vid detta bygge? Det skulle vara mycket intressant att veta. Om så har varit fallet, får man den bestämda uppfattningen att byggföretaget Hallström & Nisses har de "bästa" förbindelser med denna kontrollant.

Slutligen: Anser bostadsministern att nybyggnaden vid riksyркesskolan i Torpshammar var i linje med de intentioner som skall vara vägledande för energisparandet i landet?

Jag återkommer till frågan om skolöverstyrelsen har haft kontrollant i detta fall. Statsrådet säger att byggnaden inte har godkänts av skolöverstyrelsen. Men vad tänker man då vidta för åtgärder, om tillämpningsföreskrifterna inte har följts i detta sammanhang?

De uppgifter jag lämnat i min fråga stämmer med verkligheten.

Bostadsministern ELVY OLSSON:

Herr talman! Det är naturligtvis alldeles riktigt som herr Lorentzon påpekar, att det alltid pågår information och upplysning om hur vi skall spara på energin. När jag säger att det inte är någon särskild kampanj, så menar jag att det inte är någon särskilt stor kampanj. Men det pågår givetvis flera olika delkampanjer.

Jag nämnde också att regeringen har beviljat 178 kommuner pengar för att kommunerna skall kunna verka som goda rådgivare åt sina invånare. Vi kan ju sitta och bestämma väldigt mycket här i riksdagen och dra i gång kampanjer, men det fordras då också att kommunerna, som är nära människorna, verkligen är med på noterna och deltar i dessa kampanjer. Jag kan också nämna för herr Lorentzon att jag känner till väldigt många fina initiativ som kommuner har tagit nu, i en del fall tillsammans med energisparkommittén. Jag kan nämna Kristinehamn och Järfälla som verkligt goda exempel härpå. Och jag hoppas verkligen att alla kommuner ställer upp och deltar i detta mycket viktiga arbete.

Vad det sedan gäller riksyркesskolan i Ånge kan jag bara säga att skolöverstyrelsen är beställare och hänvisa till att byggnadsföretaget inte har kunnat överlämna byggnaden till skolöverstyrelsen på grund av de brister som vidlåder densamma.

Sedan vill jag bara framhålla att normer är till för att följas, och det måste naturligtvis gälla på alla platser.

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern även för det här svaret.

Det är alldeles riktigt att man kan ta fina exempel från kommunerna, men det är inget försvar för skolöverstyrelsens uppträdande i detta fall. Det är högre myndigheters uppträdande som är det allvarliga. Häromdagen hörde jag i radio hur skolbarn undervisades om elsparpropagandan. Vad skall de få för respekt för myndigheterna i Sverige, när skolöverstyrelsen som skall vara deras myndighet uppträder som den gör?

Detta skandalbygge aktualiserades av en stridbar kvinnlig ledamot i kommunfullmäktige, Ada Jonsson. I annat fall kanske frågan inte ens hade kommit på tal. Ada Jonsson ville ställa vissa frågor i en interpellation. Hon förvägrades att ställa interpellationen under motivering att det inte gällde någon kommunal angelägenhet. Skolöverstyrelsen hade inte överlämnat byggnaden, och kommunen kommer icke att ta emot byggnaden så länge det inte finns garantier för att värmeisoleringen är perfekt. De frågor som denna kvinna har ställt till skolöverstyrelsen skulle jag nu gärna vilja ställa till bostadsministern. Frågorna är:

1. Har det brustit i kontrollen vid byggnadens uppförande, eftersom så stora och kostsamma värmeförluster kan ske? – Den frågan är ställd förut här i dag.

2. Är installationen av elslingor den lämpligaste åtgärden?

3. Skulle det inte – från energisparandesynpunkt – vara mer angeläget att sådana byggnadstekniska åtgärder vidtas att isoleringen blir bättre?

4. Kommer skolöverstyrelsen att tillmötesgå Ånge kommuns krav på behövliga åtgärder innan byggnaden övergår i kommunal ägo?

Jag har nu framfört samma frågor som denna kvinnliga ledamot i kommunfullmäktige i Ånge har ställt till skolöverstyrelsen men inte fått något svar på.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om sysselsättningsproblemen i Västerbottens inland

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Georg Anderssons* (s) den 19 oktober anmälda interpellation, 1977/78:48, och anförde:

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig när regeringen kommer att uppfylla de utfästelser som gjorts beträffande Vindelälvsområdet. Vidare frågar herr Andersson om någon sysselsättning kommer att erbjudas som ersättning för gruvdriften i Adak samt vilka övriga åtgärder som regeringen avser vidta för att möta de problem som redovisas i interpellationen.

När det gäller Vindelälvsområdet arbetar sedan någon tid en särskild arbetsgrupp inom regeringens kansli med granskning bl. a. av de förslag som kommunerna för fram. Arbetsgruppen har föreslagit att medel ställs

Nr 26

Måndagen den
14 november 1977

*Om sysselsättnings-
problemen i
Västerbottens
inland*

Måndagen den
14 november 1977

*Om sysselsättnings-
problemen i
Västerbottens
inland*

till förfogande för fortsatt byggande av Ammarnäsvägen under hösten. Arbetsmarknadsministern har meddelat att höjningen av ramen för beredskapsarbeten på vägar bör medge att ytterligare en del av vägen Sorsele–Ammarnäs rustas upp. Det är angeläget att arbetena kan komma i gång snabbt och ge sysselsättningseffekter redan i vinter.

Vindelälvsgruppen arbetar vidare i nära samråd med kommunerna och länsstyrelsen för att nå konkreta lösningar på bl. a. finansieringsfrågorna, så att ytterligare förslag i länsstyrelsens och kommunernas program för Vindelälvsområdet skall kunna genomföras. Meningen är att arbetsgruppens förslag utan dröjsmål skall behandlas i berörda departement.

Gruvdriften i Adak håller på att avvecklas. Den av regeringen tillsatta Adakutredningen har bl. a. till uppgift att undersöka möjligheterna att åstadkomma nyetableringar i området. Enligt vad jag har inhämtat har utredningen haft kontakt med ett flertal företag men kan ännu inte redovisa något positivt resultat. Gruppen fortsätter emellertid sina ansträngningar att tillföra Malåområdet ny sysselsättning.

Det är som interpellanten framhåller beklagligt att Lycksele industricentrum inte ännu är fullt utnyttjat. Men meningen är ju att man genom lediga lokaler successivt skall locka till sig företag. Detta måste få ta sin tid, särskilt i nuvarande konjunkturläge, då industricentristiftelsen liksom alla andra som sysslar med lokaliseringsfrågor arbetar i motvind. Trots detta har stiftelsen alldeles nyligen kunnat inregistrera en framgång just i Lycksele. Polarvagnen kommer att överta ett företag som redan finns i lokalerna, och man räknar med att sysselsättningen skall öka betydligt. Om man räknar med behovet av expansionsutrymme hos de redan befintliga företagen kommer anläggningen därmed att vara i stort sett fullbelagd. Stiftelsen fortsätter nu planeringen för den andra etappen.

Georg Andersson tar också upp vattenkraftsutbyggnaden inom regionen. Nu har det ju nyligen lagts en proposition i den här frågan, och vi bör vänta med att diskutera de här frågorna tills riksdagen tagit ställning, men jag tycker att propositionen lämnar vissa öppningar för utbyggnader, något som dock måste prövas på sedvanligt sätt.

Georg Anderssons interpellation berör en del av landet där de regionalpolitiska problemen är mycket svåra. Jag har därför med tillfredsställelse noterat att ett projekt – utveckling AC – för ökad sysselsättning i länets inland har påbörjats i samarbete mellan länsstyrelsen, kommuner och övriga länsorgan. Länsstyrelsen och företagarföreningen har tilldelats särskilda medel för detta arbete. För min del tror jag på denna typ av verksamhet som ett sätt att kanalisera den initiativkraft och den vilja till utveckling som finns i våra problemregioner. Jag lovar att regeringen i positiv anda kommer att pröva de förslag som så småningom blir resultatet av detta utvecklingsarbete.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriminister Åsling för svaret.

I min interpellation har jag pekat på en rad problem beträffande sys-

selsättningen i Västerbottens inland. Jag nämner särskilt de uteblivna åtgärderna i Vindelälvsområdet, friställningarna vid kraftverksbygget i Juktan, nedläggningen av gruvdriften i Adak, varslen om friställningar vid Nordkugg i Vilhelmina och svårigheterna att skapa arbetstillfällen vid industricentret i Lycksele.

Industriminister Åsling har under den gångna veckan dagligen framträtt vid presskonferenser om mycket stora industrifrågor. I relation till stålverksfusionen och liknande kan väl de frågor jag väckt framstå som bagatellartade. Men för de människor som berörs är de lika viktiga. Och lägger man samman de sysselsättningsproblem som jag aktualiserar, så skall man finna att de berör en stor grupp människor. 250 i Adak, mer än 300 i Juktan och 45 i Vilhelmina är stora tal i förhållande till befolkningsunderlaget på dessa orter. Lägger man därtill att sysselsättningen inom regionen redan tidigare är svag och att löften om insatser i Vindelälvsområdet och vid industricentret i Lycksele inte infriats, så blir problemen ännu mer påtagliga. När det gäller industricentret har nu, som industriministern säger, Polarvagnen gått in och övertagit ett företag, och detta ger förhoppningar om ökad sysselsättning. Men fortfarande har inte ens en tredjedel av antalet beräknade sysselsättningstillfällen uppnåtts. Man avsåg ju att få till stånd en sysselsättning motsvarande 150 anställda vid den första etappen av industricentret.

Därtill tornar nu ytterligare ett svart moln upp sig vid horisonten. Jag tänker på hotet mot Algots i Lycksele, Norsjö och Skellefteå. Det rör sig om mer än 500 anställda, främst kvinnor, varav nära hälften i inlandet. Låt mig, för att ge litet perspektiv på de här talen, göra den jämförelsen att 130 anställda i Lycksele motsvarar ungefär 5 000 i Göteborg.

Herr Åslings svar vittnar inte om någon ambition att med kraft gripa sig an dessa problem. På mina konkreta frågor har jag inte fått några konkreta svar.

Fråga 1 var: När kommer regeringen att uppfylla de utfästelser som gjorts beträffande Vindelälvsområdet? I svaret sägs bara att arbetsgruppens förslag utan dröjsmål skall behandlas i berörda departement. Får jag då påminna om att det nu är mer än två år sedan ett åtgärdsprogram presenterades för regeringen. I fjol höst uttalade sig riksdagen för genomförande av detta program. Arbetsmarknadsutskottets ordförande herr Wirtén sade då att det var dags att gå från ord till handling. Fortfarande får jag svaret att frågorna skall behandlas i berörda departement – de är alltså inte behandlade. Min fråga var konkret: När kommer regeringens beslut? Jag upprepar frågan.

Fråga 2 löd: Kommer någon sysselsättning att kunna erbjudas som ersättning för nedläggningen av gruvdriften i Adak? Svaret ger tyvärr inget hopp. Den tillsatta arbetsgruppen har inte kunnat redovisa något positivt resultat – men gruppen fortsätter sina ansträngningar, sägs det.

När jag för ganska exakt ett år sedan debatterade denna fråga med Nils G. Åsling, vädjade jag till honom att göra en punktinsats med ett

Måndagen den
14 november 1977

*Om sysselsättnings-
problemen i
Västerbottens
inland*

extra stöd utöver de gängse regionalpolitiska insatserna. Jag betonade då – i november 1976 – att det inte fanns tidsutrymme för att invänta allmänna förstärkningar av regionalpolitiken. Nu har ytterligare ett år gått. Tidsfristen är nu ute. Men herr Åslings svar i dag är om möjligt ännu mera negativt än för ett år sedan. Innebär detta att herr Åsling har gett upp? Jag hoppas att så inte är fallet, och jag vill också upprepa frågan från i fjol, om herr Åsling är beredd att tillskjuta särskilda medel för att hitta en lösning av Adakproblemet.

Min tredje raka fråga var: Vilka övriga åtgärder avser regeringen att vidta för att möta de problem som jag här har redovisat? Svaret på den frågan uteblir helt, tycker jag. En allmän hänvisning sker till ett projekt – utveckling AC – som länsstyrelsen tagit initiativ till. Jag vill säga att det i och för sig är glädjande att industriministern ser positivt på detta projekt, och jag vill passa på att ställa följdfrågan huruvida regeringen är beredd att ge projektet erforderliga resurser för att fullfölja arbetet.

När det gäller den mer allmänna frågan om stöd till skogslänens inland vill jag referera det uttalande som Vindelälvs kommunerna gemensamt nyligen har överlämnat till regeringen. I detta uttalande, som är enhälligt, sägs bl. a. följande: "Vi vill framhålla att den tidigare förda regionalpolitiken på senare tid uttunnats bl. a. genom utvidgning av områden för regionalpolitiskt stöd. Detta har resulterat i att befolkningsminskningen i kommunerna inte kunnat förhindras. Skulle en fortsatt befolkningsutflyttning äga rum och då främst bland ungdomen får detta ödesdigra konsekvenser."

I min interpellation har jag uttryckt detta på det sättet att regionalpolitiken har mist sin tidigare kraft. Jag beklagar att man måste göra det konstaterandet.

I länsstyrelsens i Västerbotten rapport över länsplaneringen framhålls bl. a.: "Riksdagen har konstaterat att insatsbehoven är störst inom stödområdet. Åtgärder som syftar till att påverka utvecklingen i positiv riktning bör därför i första hand förbehållas detta område. Länsstyrelsen vill starkt betona att sakskälerna för den regionalpolitiska prioriteringen av stödområdet kvarstår." Jag har uppfattat detta uttalande som starkt och välgörande i den regionalpolitiska debatten. Men centerns representanter i länsstyrelsen ansåg uttalandet inte starkt nog. De ansåg att länsstyrelsen ytterligare borde ha prioriterat inlandet.

Det ger mig anledning att fråga hur industriministern ser på inlandets speciella problem. Är herr Åsling beredd att kraftfullt arbeta för en prioritering av det inre stödområdet, eller skall stödområdesgränserna ytterligare få suddas ut? Oavsett om man arbetar med moroten eller piskan som medel i regionalpolitiken måste man ha en klar politisk målsättning. Min erfarenhet är att det behövs t. v. speciala lockmedel eller påtryckningsmedel för att klara utvecklingsproblemen i skogslänens inland. De s. k. självläkande krafterna har ingen verksam medicin för de här problemen. Dessa krafter verkar i precis motsatt riktning. Därför behövs

Måndagen den
14 november 1977

*Om sysselsättnings-
problemen i
Västerbottens
inland*

en motkraft från samhällets sida. Är herr Åsling beredd att sätta in sådana motkrafter? Interpellationssvaret vittnar tyvärr inte om någon sådan vilja.

Jag vill nu återgå till den speciella frågan om Vindelälvsområdet. Den frågan har blivit något av en riksdagens följetong. Det kan därför vara motiverat att kort repetera vad som tilldragit sig.

Som jag tidigare sade överlämnades förslag till ett åtgärdsprogram till regeringen hösten 1975. Enligt det programmet skulle staten svara för 143 milj. kr. i 1975 års penningvärde. Ett år senare behandlades frågan i riksdagen. Den 16 december 1976 uttalade arbetsmarknadsutskottets ordförande: "Frågan har utretts och ett rätt omfattande åtgärdsprogram finns framarbetat. Nu gäller det att handla."

I budgetpropositionen i januari i år avsattes endast 17 milj. kr. Dessa pengar skulle till yttermera visso delas mellan en rad objekt i flera regioner.

På min fråga om hur mycket pengar som skulle komma Vindelälvsområdet till del svarade herr Åsling den 1 februari att några sådana besked inte kunde ges. "De olika projekten får prövas i vanlig ordning för den stödform som kan komma i fråga", sade herr Åsling då. Förgäves vädjade jag om särskilda medel för Vindelälvsområdet. Herr Åsling svarade med att hänvisa till vanliga arbetsmarknadspolitiska medel, som fördelas också till andra regioner. "Man måste --- göra en prioritering med hänsyn till önskemålen i andra bygder ---", hette det.

Dessa svar väckte bestörtning i Västerbotten. Arbetsmarknadsministern tyckte nog att industriministerns svar framstod alltför negativa. Han ryckte ut och lovade tillsätta ytterligare en arbetsgrupp, en arbetsgrupp som ingen hade bett om.

När jag ställde frågan om denna arbetsgrupp kom en tredje minister upp i svarandebåset. Det var jordbruksministern. Han antydde att arbetsgruppen redan vid sitt första sammanträde hade framme objekt som tillsammans skulle kosta mellan 15 och 20 milj. kr. Det ansågs vara en god början, och det kan man ju hålla med om. Detta hände den 27 maj. Sedan har jag inte hört talas om de där 15-20 miljonerna, och inte återkommer de i herr Åslings svar i dag.

I oktober lämnade arbetsgruppen det samlade förslaget till regeringen. Otåligheten i berörda kommuner är mycket stor. Därför samlades ledande representanter för dessa kommuner till överläggningar, vilket resulterade i en uppvaktning i arbetsmarknadsdepartementet under förra veckan. I den skrivelse som överlämnades heter det:

"Vi vill med skärpa framhålla att förslaget till åtgärdsprogram nu snarast måste komma till utförande. Skulle åtgärdsprogrammet och kraftfulla regionalpolitiska åtgärder i övrigt utebli eller ytterligare fördröjas kan kommunerna tvingas att begära en omprövning av beslutet att inte bygga ut Vindelälven."

Tydligare kan otåligheten inte illustreras.

Den långa väntan omöjliggör också en vettig planering i kommunerna. I min egen kommun har vi ett antal projekt som vi gång på gång har

Måndagen den
14 november 1977

*Om sysselsättnings-
problemen i
Västerbottens
inland*

måst skjuta framför oss i väntan på besked från regeringen.

Jag vill också framhålla att i kommunernas planering utgår man från att särskilda medel skall ställas till förfogande utöver vanliga bidrag inom ramen för beredskapsarbeten. Jag vill därför fråga om herr Åsling vidhåller sin uppfattning från februari i denna fråga eller om kommunerna fortsättningsvis kan planera med sikte på extra bidrag.

I sitt svar i dag hänvisar Nils Åsling också till de medel som AMS fått att fördela för vägbyggen. Jag har under dagen fått reda på att det kan i bästa fall innebära ca 4 milj. kr. för vägen Sorsele–Ammarnäs. Det skall man förstås i de här kärva tiderna vara tacksam för. Men nog tar det ohyggligt lång tid att komma till Ammarnäs på det här sättet. Jag har beräknat att med den här takten tar det ca 10 år. Det kan jämföras med den tid det enligt statsministern tar att avveckla kärnkraften. Men att göra den jämförelsen är kanske att göra bilden mörkare än nödvändigt.

Också för vägbyggandet behövs en speciell pott. Den ordningen tillämpade förra regeringen i fråga om väg 363. Det löste problemet snabbt, och det var även en markering av att Vindelälvsområdet måste, mot bakgrunden av gjorda utfästelser, ges en särställning. Varför är den borgerliga regeringen inte beredd till samma markering?

Slutligen några ord om vattenkraftsutbyggnader.

Arbetena i Juktan är snart slutförda. De anställda måste få andra jobb. Med en vettig planering borde dessa nu ha kunnat erbjudas fortsatt arbete i kraftverksbyggen. Objekt finns. Vattenfall har redovisat problemet och anvisar vägar för att lösa det. Övre Åseleälven är det objekt man i första hand velat aktualisera. Självt har jag motionerat i ärendet, men den borgerliga majoriteten i civilutskottet avstyrkte motionen. Nu säger industriministern att den nyligen presenterade propositionen om vattenkraften lämnar vissa öppningar. Ja, det är så dags. Viktig planeringstid har gått förlorad. Ännu återstår frågetecken på grund av regeringens räddhåga och vilshenhet i energipolitiken. Jag beklagar det, men vi får återkomma till vattenkraftsdebatten i anledning av den särskilda proposition som nu är lagd.

I mitt inlägg har jag ställt några följdfrågor. Jag vill avslutningsvis repetera dessa för att förtydliga mig:

1. Är regeringen beredd att ställa särskilda medel till förfogande för att skaffa ersättningssysselsättning inom Adakområdet?

2. Kan projektet utveckling AC räkna med att få erforderliga resurser för det fortsatta arbetet? – Det här arbetet kommer ju att ta något år.

3. Är regeringen beredd att i de regionalpolitiska insatserna särskilt prioritera det inre stödområdet eller kommer gränsen för stödområdet att ytterligare utvidgas?

4. När kommer regeringen att fatta sitt beslut i anledning av Vindelälvsgruppens förslag? Jag betonar *när*.

5. Kan industriministern utlova att Vindelälvs kommunerna kommer att erhålla bidrag utöver det arbetsmarknadspolitiska stöd som ges till andra regioner?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Georg Anderssons frågor föranleder också några kommentarer.

Låt mig till att börja med säga, beträffande den inledande reflexionen från Georg Andersson, att vi har satsat betydande resurser på storföretagen i omsorg om sysselsättningen därför att de större företagen, basindustrierna, också i den här delen av landet i hög grad replierar på mindre industrier – som underleverantörer.

Beträffande industricentrum i Lycksele är det korrekt som Georg Andersson säger att tyvärr inte mer än en tredjedel av den utlovade sysselsättningen ännu kunnat realiseras där. Erfarenheten är att det tar lång tid att få full effekt av industricentra. Jag tror inte att vare sig Georg Andersson eller jag är beredd att därför skrota den idén. Bytet av ägare till ett av företagen i industricentret innebär att man nu tillför centret en betydande utvecklingspotential. Låt oss alltså dröja med att värdera effekten av satsningen på ett industricentrum i Lycksele tills vi har mera erfarenhet. Jag tror fortfarande att det kan bli ett styrkecentrum för sysselsättningen och den industriella utvecklingen i denna bygd.

Georg Andersson formulerade några direkta frågor. Kan särskilda medel ställas till förfogande för åtgärder inom Adak, frågade han. Vidare: Kan AC-projektet få erforderliga resurser? Jag måste då hänvisa till att de projekt som kommer upp skall prövas i särskild ordning. Det är därför vi har den interdepartementala arbetsgruppen under ledning av statssekreteraren i arbetsmarknadsdepartementet. Projekten prövas av arbetsgruppen och blir föremål för beslut i den ordning man anser de är möjliga att realisera. Eftersom det här gäller en speciellt utsatt region kommer naturligtvis maximala resurser att ställas till förfogande inom ramen för de regionalpolitiska och sysselsättningspolitiska stödformer vi har. Men vi måste ändå få tillfälle att bedöma varje projekt för sig. Det är därför arbetsgruppen har tillsatts.

Den tredje frågan var om jag är beredd att särskilt prioritera utvecklingen i det inre stödområdet. Redan i riksdagens beslut om regionalpolitiken fastslogs det att det inre stödområdet skulle prioriteras. Dessutom har det på mitt initiativ vidtagits en del direkta åtgärder, t. ex. införandet av det särskilda statsbidraget för kommunalägda industrihus, ett anslag som vi i samband med småföretagarpropositionen räknar upp. Det är faktiskt skraddarsytt för de speciella förutsättningar som råder i det inre stödområdet, där de hittills använda regionalpolitiska stödformerna inte givit avsedd effekt. Dessutom innebär hela den nya småföretagarpolitiken och regionaliseringen av näringspolitiken att man ställer väsentligt ökade resurser till förfogande för näringspolitiken även i glesbygd. Jag vill också erinra om tillsättandet av glesbygdsdelegationen och vad den kan komma att initiera liksom om det regionalpolitiska rådet och dess aktivitet för att försöka få de statliga verken aktivare i den regionalpolitiska verksamheten.

Herr Andersson frågade vidare när Vindelälvsgruppens förslag kan

*Om sysselsättnings-
problemen i
Västerbottens
inland*

komma att bli föremål för behandling. Det är alldeles uppenbart att det kommer att ske så snart man har realistiska projekt. Vi har ingen anledning att dra ut på behandlingen av Vindelälvsgruppens förslag. Så snart vi har möjligheter att ta fram realistiska projekt kommer vi också att göra det. Det är betecknande för situationen – jag vill fråga om inte Georg Andersson är medveten om detta – att vi i regionen haft ett skogsindustriellt projekt som vi fäst stora förhoppningar vid. Men till följd av den internationella konjunkturutvecklingen har luften fullständigt gått ur den branschen under det här året. Under sådana förhållanden är det klart att det är tunnsått med projekt som man kan mobilisera. Detta var ändå ett projekt som hade betydande naturliga förutsättningar i denna region. Men som det f. n. ser ut har vi inga möjligheter att aktualisera det.

Georg Andersson gav sig sedan in på ett mera principiellt resonemang beträffande ett extra program för Vindelälvsområdet. Skulle vi i det här läget göra extra program för alla områden med problem, skulle vi få en uppsjö av program och en uppsjö av medelsreservationer som skulle göra hela närings- och regionalpolitiken stelbent och sänka effektiviteten. Vi sade oss i fjol att Vindelälvsproblemen måste föranleda speciell uppmärksamhet. Detta måste man ha i minnet när projekt kommer fram efter samråd med kommuner och länsmyndigheter och är färdiga att realiseras. Men att avdela speciella resurser för detta är ganska orimligt därför att det skulle innebära att den trots allt begränsade medelsarsenal som vi har till förfogande onödigtvis skulle bindas upp.

Låt oss, Georg Andersson, tillsammans med kommuner och länsmyndigheter se till att vi får fram konkreta projekt som ger sysselsättning och inte bara nöja oss med att säga att det här gäller att skapa ett allmänt program och att arbeta med en massa önskemål.

Vad Vindelådalen behöver är konkreta sysselsättningsprojekt, och alla realistiska sådana är välkomna i regeringskansliet och skall få allt tänkbart stöd.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill först göra den allmänna kommentaren att när jag apostroferade Nils Åslings verksamhet under förra veckan så var det inte någon kritik för att han hade ägnat sig åt de stora företagen. Jag tror tvärtom att det är alldeles nödvändigt. Att de kan ha betydelse för de små företagen är ju en förkunnelse som vi från socialdemokratiskt håll tidigare har försökt föra ut, men då har vi mött en viss kritik från centerhåll. Det var dock inte i syfte att diskutera den saken som jag framställde interpellationen.

Industriminister Åsling vädjar om att vi skall ha förståelse för att det tar lång tid med industricentret och säger att det inte är dags att skrota idén. Det tror inte jag heller. Tvärtom, jag vill verkligen ha det stöd från industriministern som jag ändå tycker att hans uttalande här har gett förhoppning om. Jag vill betona att det behövs ett aktivt stöd för

att förverkliga den här idén, och det behövs ett aktivt stöd från regeringen för att "ragga upp" företag och fylla detta industricentrum så att idén inte blir förfuskad. Jag är glad att industriministern tror på idén om industricentra, och det tar jag som intäkt för att Nils Åsling också är beredd att arbeta för att det skall bli ett lyckosamt resultat av satsningarna. Det är ju bara den första etappen som är byggd här, och den är långt ifrån fylld. Vi hoppas att den skall bli det och att vi snart skall få sätta spaden i jorden för att bygga nästa etapp som vi har fattat principbeslut om.

När det gäller situationen i Adak tycker jag att det är mera nedslående när Nils Åsling säger att projekt kommer att prövas i vanlig ordning. Visserligen skall maximala resurser ställas till förfogande, men det skall hela tiden ske inom nuvarande stödformer. Det blir således inga extra medel. Här vidhåller Nils Åsling sin inställning från i fjol. Detta innebär väl att svårigheterna kommer att kvarstå, och jag beklagar det.

Vad sedan beträffar projektet utveckling AC så kanske industriministern missförstod min fråga. Det gäller inte i första hand frågan om stöd för att genomföra de förslag som har kommit fram, utan det gäller om regeringen är beredd att satsa utredningsresurser så att man får bedriva detta arbete. Jag tror mig veta att regeringen har gjort ganska kortsiktiga utfästelser för de utredningsresurser som står till förfogande.

När det gäller min tredje fråga om prioriteringen av stödområdet läste jag upp ett par citat dels från länsstyrelsens program, dels från det särskilda uttalande som Vindelälvs kommunerna har gjort. Majoriteten av de kommunerna är borgerligt styrda, och i dessa kommuner uttrycker borgerliga och socialdemokratiska politiker i enighet sin oro över att gränserna för stödområdet successivt har vidgats och över att de kommer att vidgas ytterligare. Även om stödet formellt kvarstår, blir incitamentet för företagen att lokalisera sig till det inre stödområdet mindre, om de kan få motsvarande stöd för en lokalisering utanför det tidigare stödområdet. Vi ser därför med oro på att man utvidgar gränserna.

Min fjärde fråga gällde konkret Vindelälvspaketet. Jag upprepade min fråga ett par gånger: När kommer ett förslag från regeringen? Jag har nu fått ett svar från det ansvariga statsrådet, industriministern Åsling, som inte är beredd att precisera någon tidpunkt. Industriministern svarar att stöd skall utgå när realistiska projekt föreligger. Jag vet inte hur jag skall tolka svaret. Det presenterades för två år sedan olika projekt efter ett omfattande utredningsarbete i länsstyrelsen och kommunerna, och sedan har man under ytterligare ett år arbetat med de projekten i den andra arbetsgruppen i samråd med kommunerna – jag har själv i kommunfullmäktigesammanhang varit med och uttalat mig om dessa projekt. Innebär industriministerns svar i dag att de projekten inte bedöms som realistiska och att det alltså krävs någonting ytterligare för att få fram realistiska projekt? Det är den ena frågan som jag ställer mig i anledning av Nils Åslings uttalande.

Min andra fråga är vilken regeringens ståndpunkt egentligen är. Jag

*Om sysselsättnings-
problemen i
Västerbottens
inland*

har i min hand dagens nummer av Västerbottens-Kuriren, som med stora rubriker förkunnar att det har getts ett ministerlöfte om ett särskilt program under våren. Det löftet avgavs av biträdande bostadsministern vid ett möte i Sorsele i går. Hon sade att regeringen kommer att lägga fram ett program under våren. Till yttermera visso sade hon att detta kunde komma att innebära en särskild pott för Vindelådalens. Det är alltså precis vad jag har frågat efter i interpellationen. Men nu säger industriministern, som rimligtvis håller i denna pott, att det är orimligt att avdela speciella resurser för det här programmet. I så fall skulle man få göra en massa sådana här program. Principiellt kan man hålla med Nils Åsling om att den risken naturligtvis finns, om man nämligen ser Vindelälvsområdet som vilket område som helst som har sysselsättningsproblem. Men om man ser Vindelälvsområdet som ett område som fått speciella utfästelser av regering och riksdag, är det väl inte längre så orimligt att begära ett särskilt program.

Jag hoppas verkligen att jag med detta har kunnat övertyga industriministern om att Birgit Friggebos idé inte är så dålig. Jag trodde att det var regeringens idé, och jag hoppas fortfarande att det finns en chans att så är fallet. Jag ser därför med förväntan fram mot industriministerns ytterligare repliker.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Georg Andersson är besviken för att jag inte gör några utfästelser om extra medel till projekten i Adakområdet. Jag gör min tolkning av situationen i Adak utifrån de erfarenheter vi har, nämligen att det inte är brist på ekonomiska resurser som är begränsande för utvecklingen av sysselsättningen i området, utan helt enkelt bristen på lämpliga seriösa projekt. Det gäller över huvud taget de orter i hela landet från nord till syd som i dag har sysselsättningssvårigheter. Om vi bara kan få fram realistiska projekt, Georg Andersson, kommer de ekonomiska resurserna också att kunna ställas till förfogande. Den saken är fullständigt klar.

Med detta svarar jag också egentligen på Georg Anderssons fråga om det ändå inte är svaga incitament för en lokalisering till det inre stödområdet – det är inte så. Det är den allmänna ekonomiska utvecklingen i världen och konjunkturutvecklingen som har försvärat möjligheterna till nylokalisering och expansion. Det är alltså den omständigheten som gör att regionalpolitiken arbetar i motvind. Vi har trappat upp de regionalpolitiska ambitionerna, så det Georg Andersson säger om att det har skett en urholkning av regionalpolitiken är felaktigt. Det har skett en upptrappning. Ta de kommunala industrihusen t. ex. – det är en mycket väsentlig, aktiv insats för orter där andra regionalpolitiska åtgärder slagit fel. Och det är en åtgärd som i hög grad tillkommit med tanke på situationen i Vindelådalens.

Paket eller inte – det är en semantisk fråga, som vi kanske inte behöver ta upp kammarens tid med. Ett par tre projekt tillsammans kallas paket

– i och för sig kan jag acceptera det, men det viktiga är att inrikta åtgärderna på konkreta projekt som ger effekt. Allmänna programuttaganden finns det alltför gott om i det här avseendet. Det gäller att samla krafterna till konkreta projekt.

Jag vill påminna Georg Andersson om, vilket jag påpekade inledningsvis, vad som hänt med det skogsindustriprojekt som vi litet till mans trodde på i det här området. Hela branschens situation förändrades så att projektet plötsligen blev orealistiskt, och det projektet var en väsentlig del i det gamla Vindelälvspaketet. Förutsättningarna har alltså radikalt förändrats där, och så är det också för andra projekt.

När det gäller investeringar och infrastruktur för vägar etc. är det så att det arbetet måste fortgå – det har också de inledda åtgärderna visat. Men de allmänna resurser som står till förfogande beror på sysselsättningssituationen på orten samt naturligtvis – vilket vi skall komma ihåg – den prioritering länsmyndigheterna gör beträffande väginvesteringar.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Nils Åsling kommer tillbaka till bristen på seriösa projekt både vad avser Adak och vad avser Vindelådalen och kanske också vad avser hela inre stödområdet.

För Adak är det ju ett speciellt problem med den snabba avvecklingen av gruvdriften där och friställningen av ett stort antal människor. Vi hade väl ändå hoppats att man med litet okonventionella grepp skulle kunna locka fram någon ersättningsindustri – det har man ju hållit på med ett antal år.

Jag är medveten om problemet att hitta seriösa projekt – det vill jag säga. Det projekt som fanns med om en spånplattfabrik stupade ju av kända skäl. Men det måste väl ändå vara så, herr Åsling, att man bör kunna gå in med litet speciella insatser, som man gjorde exempelvis med spånplattfabriken i Storuman och vid igångsättningen i Stekenjokk, där man fann: samhällsekonomiskt är det angeläget att klara sysselsättningen här, och därför får vi satsa litet extra medel för att klara just den här orten, den här regionen. Så är det också – som jag bedömer det – i fråga om Vindelådalen.

Paket eller inte? frågar Åsling. Jag är inte intresserad av att diskutera de semantiska frågorna. Kalla det vad ni vill – bara det blir litet pengar som kommunerna kan få arbeta med utöver de vanliga regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska medlen. Det är villkoret för att kommunerna skall ställa upp på det här, som har betraktats som en riksangelägenhet.

Och projekt finns. Nu säger Åsling att de inte är realistiska, men det är att underkänna kommunernas bedömningar. När kommunerna har uttalat sig för åtgärder på det turistiska området är det ju för att man har bedömt det vara ett viktigt och riktigt sätt att utnyttja Vindelådalen. Ett bättre sätt hade naturligtvis varit att bygga ut älven och få elektrisk ström. Jag tror att kommunerna tycker så fortfarande – det har de för resten sagt i det här uttalandet. När det nu inte har gått har statsmakterna

sagt att vi skall utnyttja området för turism, och vi har nu ett antal turistprojekt som vi väntar att få pengar till. Men kommunerna kan inte bygga, om det skall byggas med vanliga statsbidrag – det har man inte råd med. Är det ett riksintresse är det inte rimligt att kommunerna skall betala förlusterna för att hålla ett sådant riksintresse i gång.

Därför förväntar man sig att regeringen kommer med särskilda pengar. Birgit Friggebo har nu varit uppe i Sorsele och sagt till sorseleborna att ett program skall presenteras i särskild proposition till våren. Västerbottens-Kuriren har förkunnat det för hela Västerbotten – och det är väldigt uppåt där just nu. Nu räknar man med att någonting skall hända under våren. Jag är rädd för att Nils Åslings svar i dag är locket på över den glättigheten, för hans svar innehåller ju inte något löfte.

Nu är vi tillbaka i samma utgångsläge som för ett år sedan – inga särskilda pengar. De presenterade projekten är enligt regeringens, i varje fall enligt Åslings, bedömning inte realistiska. Jag beklagar att jag med den här interpellationen har behövt avslöja att detta bara var en bubbla som blåstes upp i Sorsele i går.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag tror att vi måste vara överens om att det viktiga är att inte inge människor orealistiska föreställningar. Kommuner och länsmyndigheter måste inrikta sig på att erbjuda seriösa sysselsättnings-tillfällen och projekt, och jag vill säga till Georg Andersson att då skall vi också kunna klara finansieringen.

Georg Andersson tog upp exemplet Stekenjokk. Ja, det är en alldeles speciell historia i svensk regionalpolitik. Jag skulle vilja förutskicka att om man i dag i det här området hade projekt som vore genomförbara och realistiska så skulle det i och för sig inte vara fråga om brist på resurser. Men ni måste hjälpa till i regionen att ta fram de projekt som vi rimligen kan satsa på. Jag kan inte i det här läget, i synnerhet inte i den här budgetsituationen, göra insatser utan att bedöma den sysselsättningspolitiska effekten. Att starta upp med stora subventioner till turistprojekt som ger en obetydlig sysselsättningseffekt kan inte vara realistiskt. Vad människor i området behöver är arbete. Att man sedan har stora förutsättningar på lång sikt att också exploatera den natur som finns och bygga ett turistcentrum är ställt utom allt tvivel. Det var det jordbruksministern avsåg när han svarade på frågan i våras och sade att det finns ett antal projekt i storleksordningen 15–16 miljoner i området, och vi håller på att pröva hur realistiska de är för framtiden.

Om det är uppåt i Västerbotten i dag är det ju trevligt. Men om resultatet av svaret på interpellationen skulle bli motsatsen beror det faktiskt på den debatt som förs. Jag tror att alla har ett gemensamt intresse av att få en mer realistisk diskussion om sysselsättningsfrågorna, så att man inte ger folk orealistiska föreställningar om vad det är fråga om. Det gäller framför allt att se till att få en för framtiden hållbar sysselsättning för den på orten boende befolkningen – det är vi beredda att medverka till på alla tänkbara sätt.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Mitt sista inlägg skall bli kort.

Herr Åsling säger att det inte är brist på resurser eller brist på pengar – det är brist på projekt. Det är nu ett från industriministern uttalat underkännande av kommunalmännens och länsstyrelsens arbete under ett par tre års tid.

Det är ganska allvarligt, och det ger mig anledning att undra varför regeringen inte tog emot den kommunala uppvaktningen i arbetsmarknadsdepartementet förra veckan litet mera seriöst. Uppvaktningen fick inte träffa arbetsmarknadsministern. Kommunalmännen borde kanske ha fått tillfälle att träffa både honom och industriministern liksom även statsministern, vilket man i och för sig hade önskat. Då hade man kunnat diskutera huruvida det är realistiska tankar som dessa kommunalmän går och bär på.

Industriministern säger att det är farligt att inge falska förhoppningar. Det uttalandet tolkar jag som en knäpp på näsan för biträdande bostadsministern Birgit Friggebo, som ju faktiskt ingav rätt stora förhoppningar i Sorsele i går.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Vad Birgit Friggebo uttalade i går var att hänvisa till att det här finns ett antal projekt och att vi är beredda att medverka till dem. Det tycker jag i och för sig är en riktig beskrivning som stämmer med den jag har försökt göra här i dag. Om sedan Georg Andersson vill tolka in något mera i mitt anförande än vad jag haft för avsikt att säga, så är det hans ensak. Min uppfattning är i varje fall att det finns en överensstämmelse inom regeringen när det gäller denna fråga.

I detta sammanhang vill jag avslutningsvis säga att jag inte har kritiserat kommunalmännen i området. Jag har träffat dem, vi har gått igenom projekten och jag vet var de står. Men, Georg Andersson, dessa kommunalmän är samtidigt medvetna om att det här rör sig om projekt av den storleksordningen och med en sådan sysselsättningseffekt att de fordrar en ordentlig genomgång och beredning. Man måste ju också få tillfälle att se över ägarformerna och finansieringsformerna, och det håller arbetsgruppen på med för fullt. Att denna översyn sedan tar sin tid må Georg Andersson förstå, eftersom det här har rests ganska stora anspråk på samhället.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag inte håller mitt löfte om att mitt förra inlägg skulle vara mitt sista, men herr Åslings senaste anförande ger mig anledning att påpeka att det i pressen i dag sägs att ministerlöfte har avgivits om program till våren för Vindelälvsområdet. Det står också att läsa: "Förslaget till särskilda stödåtgärder kommer som proposition till vårriksdagen." Detta sade alltså Birgit Friggebo i Sorsele i går, och det är omvitnat av många.

Mot bakgrund av det svar jag har fått i dag kan jag emellertid konstatera att det inte blir någon proposition om Vindelälvsprogrammet signerad av herr Åsling. Det kanske inte blir någon proposition över huvud taget i detta ärende.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om provningen av stationära lyftanordningar

Statsrådet OLOF JOHANSSON erhöll ordet för att besvara *Kurt Söderströms* (m) den 20 oktober anmälda interpellation, 1977/78:51, till industriministern, och anförde:

Herr talman! Kurt Söderström har frågat industriministern om denne dels är beredd att föranstalta om att frågorna om gränsdragningen mellan officiell och inofficiell provning klart fastställs, exempelvis genom att officiell provning meddelas i föreskrift och inofficiell provning i anvisning, dels är beredd att medverka till att de företag och enskilda, vilka fått sin ekonomi väsentligen försämrad genom beslutet om bildande av AB Statens Anläggningsprovning, får en skälig kompensation för detta bortfall.

Enligt fastställd ärendefördelning är det jag som har att besvara interpellationen.

Statsmakterna antog år 1972 och år 1974 de riktlinjer som nu gäller för organisationen av den officiella provningen i landet. Syftet med dessa riktlinjer var att få klara ansvarsförhållanden, ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser och garantier för att verksamheten bedrivs opartiskt.

Samtidigt klargjordes skillnaden mellan olika typer av provning. Man får till att börja med skilja mellan obligatorisk och frivillig provning. Den mest betydelsefulla formen av obligatorisk provning är den s. k. officiella provningen. Utmärkande för denna provning är att den är föreskriven i lag eller annan författning och att provningen skall utföras av ett utomstående opartiskt organ. En annan form av obligatorisk provning är föreskriven egenkontroll, dvs. kontroll som en anläggningsägare eller tillverkare är skyldig att utföra men som denne utan krav på opartiskhet utför på eget ansvar. Vid sidan av dessa typer av provning förekommer frivillig provning. Sådan provning sker helt på tillverkarens eller anläggningsägarens initiativ och ansvar.

Före tillkomsten av riksprovplatssystemet var gränsen mellan olika slags provning många gånger oklar. De föreskrivande myndigheterna går nu successivt igenom de gällande föreskrifterna för att rätta till eventuella oklarheter. Inom området för tryckkärl och lyftanordningar är arbetarskyddsstyrelsen föreskrivande myndighet. Styrelsen har nu i huvudsak avslutat genomgången och där så varit erforderligt utfärdat nya föreskrifter. Det ligger enligt min mening i sakens natur att myndigheter

---

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

inte kan ge föreskrifter om frivillig provning.

Jag vill nämna att man inom arbetarskyddsstyrelsen f. n. arbetar med ett förslag till utvidgning av den officiella provningen på lyftområdet. Arbetet grundar sig bl. a. på en genomgång av den officiella yrkesskadedatastatistiken och innebär att man nu överväger att låta huvudparten av alla lyftanordningar bli underkastade officiell provning.

Under år 1974 påbörjades förhandlingar med de två största företagen inom området, Ångpanneföreningen och Tekniska Röntgencentralen, om ett gemensamt bolag mellan dessa och staten för officiell provning av tryckkärl och lyftanordningar. Förhandlingarna resulterade i ett konsortialavtal som redovisades för riksdagen i propositionen 1975:49. Redan under år 1974 skickade arbetarskyddsstyrelsen ut en cirkulärskrivelse, i vilken en omorganisation aviserades. Denna information upprepades i maj 1975. Under våren 1975 tog riksdagen ställning till den föreslagna organisationen.

Riksdagsbehandlingen resulterade bl. a. i att ett helstatligt bolag, AB Statens Anläggningsprovning, bildades. Den formella bolagsbildningen skedde under hösten 1975, medan bolaget började arbeta som riksprovplats den 1 januari 1977.

Våren 1975 inbjöd industridepartementet berörda företag, föreningar och personalorganisationer att delta i en samrådsgrupp. I enlighet med näringsutskottets uttalande behandlade denna grupp bl. a. organisationsfrågor och andra frågor som hängde samman med bolagets övertagande av provningsverksamheten inom tryckkärls- och lyftområdet. Parallellt med arbetet i denna grupp inleddes överläggningar med olika grupper av berörda företag och besiktningsmän för att lösa konkreta anställnings- och ersättningsfrågor.

Efter diskussioner inom samrådsgruppen sändes i juni 1975 en enkät ut till alla de ca 1 500 besiktningsmän som fanns registrerade hos arbetarskyddsstyrelsen. På basis av enkätsvaren erbjöds i en första omgång samtliga besiktningsmän, som till mer än 30 % hade sin utkomst av officiell provning, anställning i bolaget. Senare utannonserades i dagspressen ytterligare ett 60-tal tjänster för besiktnings- och kontrollpersonal i bolaget. I bolaget finns f. n. ca 390 besiktningsmän, kontrollanter och besiktningsingenjörer. Lönenivån anpassades till löneläget i de största företagen i branschen. För många besiktningsmän, som tidigare varit egna företagare, innebar detta högre inkomster än tidigare. Månadslönen för en kvalificerad besiktningsman är f. n. ca 8 000 kr. I några fall visade det sig att vederbörande haft inkomster som översteg vad bolaget kunde erbjuda. Efter förhandlingar enades man om att dessa besiktningsmän, till antalet sex, under en övergångsperiod skulle få särskild kompensation för inkomstminskningen, under förutsättning att de tog anställning i bolaget. I övrigt utgick till samtliga enskilda besiktningsmän enligt särskilt avtal erbjudande om ersättning för registeruppgifter. De som tog anställning i provningsbolaget fick dessutom ersättning för inventarier samt bidrag till avvecklingen av sina företag.

Måndagen den
14 november 1977

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

I tre fall har besiktningsmän inte accepterat anställning i bolaget mot erbjuden lön och kompensation i övrigt utan aviserat att de kommer att föra talan om skadestånd. Därutöver har tre besiktningsmän, vilka samtliga uppnått pensionsåldern, hos regeringen begärt ekonomisk kompensation. Regeringen har lämnat dessa framställningar utan åtgärd.

Sammanfattningsvis vill jag anföra att samtliga besiktningsmän som haft sin huvudsakliga utkomst av officiell provning har erbjudits anställning i bolaget på, som jag anser, skäliga villkor. I vissa fall har därutöver ersättning för inventarier och registeruppgifter samt särskild kompensation för inkomstminskning utgått. De som trots erbjudande om anställning valt att ägna sig åt annan verksamhet får antas ha gjort så därför att de haft möjlighet att på annat håll få bättre villkor. Jag kan inte se att det finns skäl att ge dessa särskild kompensation.

De som har haft officiell provning som bisyssla och som inte har fått anställning i bolaget har förlorat en del av underlaget för sin verksamhet. Man kan inte bortse från att de i vissa fall kan ha haft svårigheter att anpassa verksamheten till det nya läget. Jag anser emellertid inte att det finns skäl att kompensera dem särskilt för detta.

Sammanfattningsvis menar jag att regeringen iakttagit vad näringsutskottet anförde om bildandet av det statliga provningsbolaget samtidigt som man tryggt sysselsättningen för besiktningsmännen och tagit hänsyn till den tid som behövdes för att avveckla den enskilda besiktningsverksamheten samt de ekonomiska svårigheter som kunnat uppstå i och med att bolaget började arbeta. Vad gäller gränsdragningsfrågorna menar jag att den tidigare oklarheten i gränsdragnin mellan officiell och icke-officiell provning i huvudsak är undanröjd.

KURT SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret.

I min interpellation har jag något redogjort för hur beslutet om riksprovplatser för officiell provning av tryckkärl m. m. kom till. För dem som är intresserade skulle jag dessutom vilja rekommendera näringsutskottets betänkande 1975:20, speciellt reciten. Därav framgår bl. a. att flera kritiska synpunkter framförts från olika håll.

Elektriska Provningsanstalten AB (ELPA), som ju är ett av de större besiktningsbolagen, ansåg att det var mycket egendomligt att ingen kontakt hade tagits med utanför Ångpanneföreningen (ÅF) och Tekniska Röntgencentralen AB (TRC) stående besiktningsmän. ELPA betecknade detta som "ett i högsta grad ensidigt gynnande av två privata bolag". Liknande synpunkter har också framförts av Svenska besiktningsmannaföreningen, som anförde att de ca 1 000 personer utanför ÅF och TRC som var verksamma som besiktningsmän "helt hade ställts utanför de förhandlingar som förts". Föreningen betecknade detta som mycket otillfredsställande. De berörda besiktningsmännens krav på anställningstrygghet och likvärdiga anställningsvillkor borde ha tillgodosetts. Föreningen hade därför föreslagit att "en samrådsgrupp för utformning av provnings-

bolagets organisation borde bildas *innan* bolaget organiserades”.

Tydligen har dessa argument gjort intryck på näringsutskottet som – vilket även framhålls i interpellationen – ansåg att en samrådsgrupp borde bildas. Om så skedde var utskottet övertygat om att ”frågorna skall kunna lösas på ett sätt som tillfredsställer berättigade krav från besiktningsmännens sida”. Vidare hette det: ”Provningebolagets expansion bör ge goda sysselsättningsmöjligheter för kvalificerade besiktningsmän.”

Från moderat håll var vi inte nöjda utan krävde att förslaget skulle avslås, därför att ”endast en beslutsordning som innefattar kontakt med berörda personer över hela linjen på ett stadium *innan* reellt bindande beslut har fattats står i överensstämmelse med nutida synsätt i fråga om insyn och medinflytande för arbetstagare m. fl.”.

Vi framförde dessa synpunkter i den riksdagsdebatt som föregick beslutet och menade, att om bolagsformen omedelbart skulle fastställas skulle detta medföra att ett förutsättningslöst utredningsresultat omöjliggjordes. Man kunde då även befara att många i branschen verksamma skulle komma att bli utslagna.

Protokoll från de sammanträden som hållits med samarbetsgruppen visar också att det råder starka motsättningar om tolkningen av riksdagsbeslutet t. ex. när det gäller tillsättandet av vissa befattningar, hur överförandet skulle tillgå, om ersättningar skulle utgå till företag och enskilda, om anställningsvillkor samt beträffande frågor om gränsdragning mellan officiell och frivillig provning.

Jag inser mycket väl att en så omfattande omorganisation som den ifrågavarande inte kan genomföras utan att det uppstår vissa friktioner mellan olika parter. Vad jag främst reagerat mot är att Statens Anläggningsprovning kanske mest fungerat som en fullkomlig myndighet, varvid den helt bortsett från mänskliga aspekter, så att många enskilda kommit i en besvärlig situation. Man har sett agerandet främst från sin egen synpunkt. Det kanske kan sägas att man försökt vara så rationell och snabb som möjligt, men det har bidragit till att det uppstått konflikter, konflikter som om man hade haft ett mera mjukt handlag kanske visat sig vara onödiga.

Den första vetskapen om att något skulle hända fick besiktningsmän genom en cirkulärskrivelse från kungl. arbetarskyddsstyrelsen i juni 1974. Där meddelades att en omorganisation pågick av den officiella provnings- och kontrollverksamheten i landet och att statens provningsanstalt i framtiden skulle genom ändring av dess instruktion bli central förvaltningsmyndighet. För att kunna genomföra denna omorganisation skulle ett system med riksprovplatser organiseras. Förslag skulle läggas fram efter utredning och beredning inom SP i nära samarbete med vederbörande tillsynsmyndigheter.

Det framhölls vidare: Besiktningsmännen i olika provningsområden kommer genom sina intresseorganisationer att beredas tillfälle att yttra sig över de förslag till riksprovplats som kommer att läggas fram. På

Måndagen den
14 november 1977

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

grund av det stora antalet produktområden för vilka riksprovplatser skall utses kommer arbetet med omorganisationen att sträcka sig över flera år.

Arbetskyddsstyrelsen utfärdar sedan lång tid tillbaka bevis om behörighet för besiktningsmän att utföra kontroll och besiktning av bl. a.: tryckkärl och lyftanordningar. I avvaktan på resultatet av omorganisationen kommer arbetskyddsstyrelsen att fortsätta att utfärda sådana behörighetsbevis med tidsbegränsning – i regel fem år – och vid behov förlänga deras giltighetstid. Så konstateras till slut, att besiktningarna i fortsättningen måste bedrivas vid till riksprovplats knutna besiktningsmän och att det nuvarande systemet med enskilda och fristående besiktningsmän då skulle upphöra.

Men avsikten är att i görligaste mån nu verksamma besiktningsmän skulle beredas tillfälle fortsätta sin verksamhet. Därvid kunde även olika övergångsåtgärder bli nödvändiga, vilket också skulle underlätta en successiv samordning.

Den här skrivelsen väckte ingen sensation och vållade inte några proteststormar bland besiktningsmännen. Jag tycker inte heller att det fanns någon anledning till sådana reaktioner. Det var en saklig redogörelse med lugnande försäkringar för de berörda.

Som upplysning kan jag nämna att SP i en informationsbroschyr 1975, Riksprovplats – Vad är det?, följer samma linjer. Beträffande övergångsbestämmelser sägs att man finner det nödvändigt med övergångstider för att kunna ta rimlig hänsyn till de svårigheter som kan drabba nu verksamma företag och personer inom provningsområdet. Eftersom det i framtiden inte blir tillåtet att förena besiktnings- och konsultverksamhet, måste de som gör det i dag få möjlighet att, som det står, på ett smidigt sätt ställa om sin verksamhet.

Det är just detta som har vållat huvudparten av de konflikter som uppstått. När det väl stod klart för dem som berördes vad riksdagsbeslutet innebar hade de mycket kort tid på sig att handla. När de sedan tog kontakt med SP förstod de ganska snart, att det förslag som den förra regeringen lade fram – nämligen godkännande av det konsortialavtal mellan staten samt ÅF och TRC – kom att bilda grunden till det av riksdagen beslutade helstatliga bolaget. Och därmed blev också utrymmet för alla de andra utomstående mycket begränsat.

Den tillsatta samrådsgruppen, som kom i gång ganska snart efter riksdagsbeslutet, kunde konstatera att styrelse, VD och chefstjänstemän i stort sett var tillsatta, utan att gruppen haft något inflytande. Eftersom bolaget inregistrerades i början av oktober 1975 måste man väl också anse, att den av riksdagen klart uttalade meningen att organisationsfrågorna skulle vara lösta innan bolaget bildades inte hade följts.

Såvitt jag har kunnat finna har heller inga alternativa övergångsåtgärder vidtagits. Dessa skulle ju underlätta en successiv samordning. De krav på att ge de verksamma besiktningsmännen en dispens på tre till fem år som framfördes i samrådsgruppen föranledde heller ingen åtgärd. Jag

har i min interpellation antytt några reaktioner från olika besiktningsmän, och flera tycks ha försökt att beveka den nya regeringen genom att skriva till den. Energiministern är således inte obekant med att det finns ett missnöje på flera håll.

När jag läser svaret på min interpellation blir det första intrycket att allting egentligen är i stort sett bara bra. Det skulle betyda att jag är ute i helt ogjort väder – det finns inga oklarheter och inga olösta svårigheter.

Tyvärr kan jag inte dela den uppfattningen, och därför är det naturligt att jag känner mig litet besviken över det svar som jag har fått.

Om vi inte hade haft ett regeringsskifte, och om den föregående industriministern hade gett mig det här svaret, då hade det varit mera naturligt. Men energiministern i en ny borgerlig regering behöver exempelvis inte belastas av någon politisk prestige med anledning av ett beslut, fattat av en föregående regering. Och här gäller det ju enskilda människor, av vilka många kan kallas för småföretagare. Alla har genom beslutet om ett statligt monopol fått i grunden ändrade levnadsbetingelser.

På min första fråga får jag svaret att "vad gäller gränsdragningsfrågorna" är "den tidigare oklarheten i gränsdragning mellan officiell och icke-officiell provning i huvudsak undanröjd". I svaret sägs också att arbetarskyddsstyrelsen som föreskrivande myndighet i huvudsak gått igenom gällande föreskrifter för att rätta till eventuella oklarheter. Denna genomgång är i huvudsak avslutad och vissa nya föreskrifter är utfärdade.

Uttrycket "i huvudsak" verkar för mig en aning dunkelt, men frånsett detta, så nog är det egendomligt att man på ansvarigt håll måste göra en sådan här genomgång 1977, när riktlinjerna för officiell provning antogs 1972 resp. 1974 – speciellt som syftet med de riktlinjerna var att få klara ansvarsförhållanden och ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser samt garantier för opartiskhet. Det framgår också av det svar jag fått att så var fallet.

Just dessa oklarheter har vållat många missförstånd och bidragit till den irritation som finns hos både besiktningsföretag och tillverkande företag.

Att det inte bara är en bagatellfråga kanske bäst framgår av att Stockholms Handelskammare har engagerat sig mycket i syfte att kunna bidra till ökad klarhet.

I en skrivelse till statens provningsanstalt i april i år begärdes klarhet om gränsdragningen mellan officiell provning och egen kontroll. Därvid citerades vad departementschefen anförde i propositionen 1974:162 i fråga om kraven på opartiskhet och oberoende. Enligt Handelskammaren finns det risker för att SA:s objektivitet kan ifrågasättas, om inte gränsen för verksamheten sattes till officiell provning. Handelskammaren hänvisar även till det uttalande som statens provningsanstalt gör i sitt förslag till verksamheten. SA skulle enligt detta icke ägna sig åt konsultverksamhet eller medverka i egen kontroll. Sådan verksamhet bedrivs av

Måndagen den
14 november 1977

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

många besiktningsmän hos företag vid sidan av deras officiella besiktningsverksamhet, skrev provningsanstalten.

Handelskammaren angav att det förekom att egenkontroll, som tillverkningsföretag kunde utföra i egen regi, överlämnats till SA.

Den 30 augusti 1977 fick industriministern en skrivelse från Handelskammaren därför att dess skrivelse till SP då icke hade besvarats. Inte heller hade några instruktioner utfärdats, trots att SA då fungerat i åtta månader.

Handelskammaren berörde då även den rundskrivelse, som SA skickat ut, "Information om AB S.A:s besiktningsadministrativa system", av vilken framgick att SA avsåg att driva revisionsbesiktningsverksamhet.

Handelskammaren hade flera anmärkningar att göra i detta sammanhang, vilka även preciserades i skrivelsen till industriministern. Detta utmynnade slutligen i konkreta förslag, bl. a. att SP snarast skulle utfärda föreskrifter för SA, att SP skulle verka för ökad klarhet om officiell provning resp. egen kontroll.

I september 1977 fick Handelskammaren tillfälle att yttra sig över SP:s "Föreskrifter för riksprovplats". Handelskammaren avgav sitt svar den 1 november 1977, vilket i vissa fall var ganska kritiskt.

Förmodligen har även andra organ beretts tillfälle att yttra sig över det förslaget, men det är en sak som jag inte kan yttra mig om i det här sammanhanget.

Vi har emellertid i dag den 14 november. Det må väl därför förlåtas mig om jag är något skeptisk mot att styrelsen nu i huvudsak avslutat genomgången och där så varit erforderligt utfärdat nya föreskrifter. Så snabbt kan väl knappast någon statlig myndighet handla. Därtill kommer att innan direktiven fastställts, innan de gått genom trycket och innan de distribuerats till alla parter m. m., lär vi väl ha kommit en bra bit in på nästa år, även med en snabbbehandling. Jag nöjer mig med att någonting äntligen har skett på det här området, men vi kanske borde kunna vara överens om att det borde ha skett för länge sedan.

På min andra fråga får jag till svar att det bara är i sex fall som förhandlingarna inte lett till för bägge parter godtagbara resultat – tre har inte accepterat anställningsvillkoren och tre är pensionärer.

Alla har de i svaret erbjudits skäligen anställningsvillkor. Dessa sex – eller kanske vi bör reducera antalet till tre stycken, eftersom tre av dem är pensionärer, för vilka någon annan lösning inte givits – får antas ha accepterat förslaget på grund av att de inte haft utsikt att få bättre möjligheter på annat håll; därför har skäl till särskild kompensation för dem inte ansetts föreligga.

Herr talman! Jag har själv varit aktiv som besiktningsman i ungefär 30 år, men jag har bara haft det uppdraget som bisyssla, därtill bara i ringa omfattning. Det har därför inte funnits någon anledning för mig att t. ex. söka anställning hos SA, och jag kan följaktligen också ta den friställning som blivit följden för mig mycket lugnt. Genom det uppdrag jag haft har jag dock fått många kontakter med andra besiktningsmän

---

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

och därvid haft tillfälle att följa utvecklingen på nära håll. Detta har också gett mig anledning att agera som riksdagsman. Därför vågar jag påstå att jag är ganska väl insatt i problematiken. Jag har – tyvärr, kanske man kan säga – fått en helt annan bild av händelseförloppet än den som nu presenteras i svaret.

Om verkligheten hade varit sådan som sägs i svaret, varför skulle då exempelvis Svenska besiktningsmannaföreningen ha behövt sända en skrivelse, daterad den 7 maj 1977, till riksdagens näringsutskott med en beskrivning av utvecklingen vid SA, och vari man skriver följande:

Genom riksdagsbeslutet utfärdar arbetarskyddsstyrelsen i samarbete med SA bestämmelser och anvisningar, där man utser SA som riksprovplats. Med andra ord får SA full ensamrätt, och den mjuka linje som riksdagsmännen aviserade bortser man helt ifrån. Den fria besiktningsmannakåren, industri och hantverk m. fl. står helt maktlösa mot utvecklingen. Vi anhåller att näringsutskottet med det snaraste ingriper och att det fortskridande förhindras genom ett politiskt ingripande, så att den fria företagsamheten bereds möjlighet att fortsätta.

Skulle Svenska besiktningsmannaföreningen ha skrivit detta, om det bara gällt tre anställda som inte erbjudits bättre villkor på annat håll och tre som var pensionärer? *Jag* har i varje fall svårt att tro det.

Den allmänna uppfattningen bland besiktningsmännen är tyvärr den att det konsortialavtal som arbetades fram mellan staten och två privata besiktningsföretag trots allt vad som sedan inträffat får ligga som grund för SA:s anställningspolitik. De åtgärder som vidtogs av dessa företag genom att de delade upp sin verksamhet i dels besiktningsverksamhet, dels konsultverksamhet, gjorde att om inte hela deras personal fick anställning vid SA skulle alla råka i betydande svårigheter. Därför måste SA helt enkelt se till att i första hand dessa personer omhändertogs.

Men det innebar naturligtvis samtidigt att utrymmet för alla andra besiktningsmän blev desto mindre, och det framgår klart från olika håll att denna kategori haft mycket svårt att erhålla s. k. skäligena anställningsvillkor. För mig är det närmast en gåta att de krav på dispens för några år som framfördes i samrådsgruppen inte kunde bifallas. Det skulle ju i hög grad ha kunnat bidra till en mjuk och smidig övergång – just en sådan som var förutsatt i riksdagsbeslutet!

Det kanske t. o. m. förhåller sig så, att energiministern har fel när han antar att de som valt att ägna sig åt annan anställning har gjort detta därför att de inte på annat håll fått bättre villkor – de kanske inte har fått någon fair chans alls! Om det antagandet är riktigt, så är det skäligen att energiministern omprövar sin inställning. Jag tycker att blotta misstanken om mannamån borde medföra att den kyliga formalism som kan spåras i svaret inte utan vidare viftade bort den tanken – särskilt inte i detta MBL-andans tidevarv – utan att den saken kunde bli föremål för en undersökning. Även en minoritet som bara ägnar sig åt företagssamhet i form av besiktningsverksamhet har dock rättighet att kräva att bli behandlad med samma hänsyn som andra grupper.

Trots att jag vet att energiministern – liksom alla andra i regeringen – är mycket upptagen, i hans fall med kärnkraftsfrågor m. m. vilka kräver stor personlig insats, vågar jag till slut fråga, om han inte också kunde ägna litet energi åt att göra en undersökning av förhållandena på det här området. Då skulle det exempelvis inte behöva spekuleras i "vissa orsaker", utan vi kunde få full klarhet – och jag tror att full klarhet är någonting som skulle vara betydligt bättre för oss alla!

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Kurt Söderström ägnar sig åt ganska mycket av historieskrivning här, och jag kan i och för sig förstå det, för han har följt detta ärende nära under en längre period än jag har gjort. Det är *en* del av problematiken; den andra är mera framåtriktad, den som framgår av interpellationen och de frågor som har ställts.

Låt mig först deklarerar att självfallet är jag beredd att öppet lyssna på alla de konsekvenser av detta beslut som är svåra att överblicka. Jag tror inte på någon stor och övergripande undersökning eller utredning. Det är klart att det inte är en lätt uppgift som man här har tagit på sig från samhällets sida, eftersom det är väldigt många människor som är berörda. Det framgick av vad Kurt Söderström själv sade att vi har haft många hel- och deltidsarbetande besiktningsmän i vårt land och att vi nu har sammanfört huvuddelen av denna verksamhet – och helt när det gäller den officiella provningen – på ett och samma företag på det berörda området. Då kan man givetvis inte bortse från att det i vissa fall kan ha funnits svårigheter att anpassa verksamheten till det nya läget.

Men vad jag har redogjort för är alltså det vi vet – hur många som har hört av sig och hur många fall som är "öppna" i dag. Jag har också markerat att jag är beredd att pröva något av dessa. Men en viktig sak är också att när man har gjort upp med flertalet, får man inte sedan, därför att en del är särskilt missnöjda, ge dem *bättre* villkor än huvudparten har fått, för då får vi ju ännu större orättvisor och förmodligen dessutom ett ännu större missnöje. Jag tror alltså att jämställdhet i behandlingen är en mycket viktig regel som här bör gälla. Det var ju bl. a. därför som samråd skedde – för att man innan bolaget startades skulle få en klar bild av de önskemål som fanns i olika sammanhang från de närmast berörda.

Jag vill i och för sig inte komma med några anklagelser mot Kurt Söderström, men jag tycker att det är att gå litet långt i uttryckssätten när det i interpellationen talas om att man drar undan grunden för medborgarligen fri- och rättigheter i det här sammanhanget. Det är mycket viktigt att vi försöker föra den här diskussionen på ett öppet sätt och försöker reda ut de problem som kvarstår men att vi aktar oss för överord – det tror jag att alla parter tjänar på! Den attityden vill jag i varje fall försöka slå vakt om.

När det gäller historien vill jag bara göra några korta kommentarer.

---

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

Cheferna i AB Statens Anläggningsprovning utsågs i samråd med personalorganisationerna. Man tillämpade alltså inga särregler i det sammanhanget.

En annan kommentar som jag vill göra är att det är mycket viktigt – det ligger också i riksdagens uttalande med anledning av propositionerna år 1972 och 1974 – att man inte blandar ihop konsultverksamhet och officiell provning. Det heter i propositionen 1972:54 – och det slogs fast av en enhällig riksdag – att det finns starka samhälleliga motiv för att det bedrivs en kompetent och *opartisk* officiell provnings- och kontrollverksamhet, att dessa verksamheter därför bör bedrivas eller övervakas av statliga organ och att dessa verksamheter bör bedrivas samordnat så att väsentliga behov blir tillgodosedda och tillgängliga resurser rationellt utnyttjade.

Det är väl detta som har legat till grund för att man i övergångsskedet bestämde sig för att inte gå in på en kombination av officiell provning och konsultverksamhet.

Det är värt att påminna om att det vid riksdagsbehandlingen 1975, som Kurt Söderström uppehöll sig rätt mycket vid i sitt inlägg, var en överväldigande majoritet som ställde sig bakom beslutet om Statens Anläggningsprovning sådant det blev efter den ändring som gjordes i näringsutskottet. Kurt Söderström tillhörde reservanterna, alltså minoriteten, när det beslutet togs. Jag antar att det i någon mån färgar hans framställning av situationen.

Man bör komma ihåg att Statens Anläggningsprovning hittills inte haft ett år på sig för sin verksamhet. Om det finns övergångsproblem för de enskilda besiktningsmännen finns det rimligen också övergångsproblem för ett nystartat bolag, som har så pass mycket att organisera upp under sin första tid. Jag hyser i varje fall den förhoppningen att saker och ting skall bli bättre och bättre ju mer tid man får på sig för den här verksamheten och att den skall ske i de smidigare former som Kurt Söderström efterlyser.

Jag är medveten om att det har förekommit vissa övertramp på marknadsföringssidan som jag beklagar och som bolaget försäkrat mig skall rättas till och icke upprepas. Därmed hoppas jag att en av missnöjesanledningarna är undanröjd.

När det gäller den genomgång av föreskrifter och annat som Kurt Söderström tog upp mot slutet av sitt inlägg vill jag framhålla att det är klart att detta egentligen är en kontinuerlig verksamhet som aldrig blir riktigt färdig. Den beror ju på vilka krav vi ställer på säkerhet, inte minst inom arbetsmiljön. Jag kan förstå den oro som fackorganisationerna känner och de krav som nyligen har rests från metallindustrarbetareförbundet, som har påpekat att det finns en stor mängd oljkartade bestämmelser just i fråga om lyftanordningar, kanske också på tryckkärlsområdet. Där har det förekommit många dödsolyckor årligen. 24 dödsolyckor och 114 invalidfall nämns i Metalls framställning. Man måste naturligtvis se till dessa konkreta arbetarskyddsfakta när man går vidare

och försöker att göra föreskrifterna mera heltäckande för att därmed komma åt problemen i arbetslivet. Det är, som jag uppfattar det, en löpande verksamhet som arbetarskyddsstyrelsen hela tiden måste ägna sig åt och skall ägna sig åt.

Jag vill slutligen deklarerar att jag hoppas att den övergångsperiod som Kurt Söderström efterlyste här också gäller Statens Anläggningsprovning – att man får chansen att visa att man kan umgås på ett smidigt sätt med dem som arbetar på samma marknad, låt vara inom olika sektorer. Jag tror att företaget är berett att göra sitt bästa på det området, även om det har varit en svår upporganisering av den här mångfasetterade verksamheten under det år som gått.

Jag är personligen beredd att lyssna på det missnöje som kan finnas kvar och som det är svårt att få en överblick över. Det missnöje jag känner till har jag redovisat i svaret, men det är viktigt att hålla fast vid den princip som jag förut nämnde, att man skall hålla sig till den uppgörelse som är träffad med en stor mängd besiktningsmän utifrån de huvuddrag som man varit hyggligt överens om – även om inte allt är helt perfekt, eftersom det ändå i mycket varit en förhandlingssituation. Men man får inte rucka på kravet om jämställdhet mellan dem som har fått en uppgörelse och dem som möjligen fortfarande är missnöjda i dag och som jag är beredd att lyssna till.

KURT SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! När det gäller föreskrifter kan jag dela energiministerns uppfattning. Det är nödvändigt att de finns, men det är ingenting nytt! Arbetarskyddsstyrelsen har utfärdat noggranna föreskrifter på alla områden. Därför är jag litet förvånad när jag får höra – i slutet av nådens år 1977 – att man håller på att utarbete föreskrifter. Man skulle lika gärna kunna använda de gamla, så hade man sluppit det arbetet.

Jag ägnade mig litet väl mycket åt historieskrivning, säger energiministern. Det är möjligt, men man måste ha bakgrunden klar för sig. Det är ju med de fattade besluten i bakgrunden som den kontroversiella situationen har uppstått.

Jag skulle vilja påstå att den reella grunden var det olyckliga beslut som den föregående regeringen fattade och som innebar att man lerade sig med två privata bolag och lämnade de andra utanför. Energiministern sade att när detta beslut togs i riksdagen var majoriteten bakom det mycket stor. Orsakerna till det kan vara fler. En kan vara bristande insikt i de verkliga förhållandena – exempelvis att det fanns en stor kader utanför de två bolagen som också arbetade på det här området. Det framgick inte i särskilt klara ordalag, utan många hade nog för sig att egentligen bara de här två bolagen var berörda.

Anledningen till att jag är litet envis är kanske att jag har motionerat i frågan förut, kanske att jag tidigare varit besiktningsman och fått en mängd skrivelser från olika håll – från privata besiktningsmän, från Besiktningsmannaföreningen och från enskilda styrelseledamöter i den för-

---

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

eningen. Det är inte bara jag som har fått skrivelser utan även kolleger till mig, och materialet har överlämnats till mig. Jag har en rätt diger dokumentsamling och det rör sig tyvärr inte bara om de här sex, herr energiminister, utan betydligt fler har skrivit och klagat på olika sätt.

Det leder väl ingen vart om jag citerar vad olika personer säger, men jag kan nämna att som en röd tråd genom alltihop går egentligen att det inte varit några förhandlingar. En styrelseledamot i Svenska besiktningssmannaföreningen skriver: SA har haft ett underbart förhandlingsläge, eftersom riksdagen har givit bolaget monopolställning. Vad som förevarit kan inte kallas förhandlingar – vi har från Besiktningssmannaföreningens sida inte haft någonting att sätta emot. Det har varit: *Take it or leave it. Ta vad vi bjuder, eller vi kan inte göra någonting åt det!* – Så säger en ansvarig styrelseledamot.

Det finns personer som har drivit den här verksamheten som enskild firma. De har alltså haft det som heltidsuppdrag. De har kanske haft en sekreterare anställd, möjligen har frun varit sekreterare. I ett fall föll vederbörande på att han på grund av sin villa inte kunde flytta till det närbelägna samhälle där SA fanns. Då upphörde allt intresse från SA:s sida, säger han. Han klagade i Stockholm och fick kontakt igen men då var personalbehovet täckt. En annan säger att han inte haft något intresse av att ta en underordnad befattning som erbjöds.

Jag har ingen anledning att tro att detta är fabler. Det har alltså uppstått en del missförhållanden. Genom att man i första hand haft personalen vid dessa två privata företag att tänka på har väl behovet i stort sett täckts och på så sätt har denna situation uppstått.

Sammanfattningsvis skulle jag vilja säga att om inte den föregående regeringen gjort detta utspel med ett konsortialavtal mellan staten och två företag och lämnat de andra utanför, hade inte denna oro behövt finnas i dag.

Både energiministern och jag har citerat den skrivelse som arbetarskyddsstyrelsen avgav i juni 1974. Skrivelsen innehöll en lugnande försäkran att en omorganisation skulle äga rum men att det skulle ta lång tid och att man skulle ge möjligheter till det ena och det andra. Men man skrev inte en enda rad om att det samtidigt som skrivelsen gick ut pågick förhandlingar med två privata bolag. Det kom ut först när propositionen lades på riksdagens bord 1975. Det tycker jag är egenodmigt. Vi borde kunna vara överens om att det inte skulle ha uppstått så många olösta problem som vi har i dag om man hade handlat öppet, så att alla parter från början haft samma möjligheter att påverka resultatet.

Om energiministern godkänner det resonemanget skulle vi väl också kunna vara överens om att ha det begåtts misstag – det är ju mänskligt att fela – så finns det skäl att följa den mjuka linje som både arbetarskyddsstyrelsen och riksdagen förutsatte skulle tillämpas.

Måndagen den
14 november 1977

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Jag har tidigare från talarstolen deklarerat att jag är beredd att lyssna på dem som är missnöjda i denna fråga. Om jag är rätt underrättad har herr Söderström också fått veta att han är välkommen att under hand vidarebefordra sina synpunkter till departementet, så att vi får reda på det vi inte känner till på detta område. Allting kommer naturligtvis inte till departementets kännedom i dessa sammanhang.

Som ett exempel på att vi är beredda att lyssna till olika opinioner kan jag nämna att inom kort en uppvaktning kommer att göras av Stockholms Handelskammare angående diskussionen med provningsanstalten. Det är självklart att vi måste försöka lyssna på varandra och se om det finns några delade meningar i grundläggande frågor – riksdagens ledamöter har vid beslutet varit eniga om att vi behöver riksprovplatser – eller om det hela beror på mera tvistiga tolkningsfrågor som är möjliga att sortera upp.

Jag tror inte att det är någon större idé att vi står här och diskuterar det som hände och inte hände 1975. Jag har deklarerat min attityd i frågan om öppenhet. Om den samrådsgrupp som funnits till slutet av 1976 inte fått alla problem redovisade för sig och det kvarstår problem, så skall vi naturligtvis även i fortsättningen i andra former lyssna till dem. Det är också klart att vi har litet olika möjligheter att få kontakt på det här området. Kurt Söderström är gammal besiktningsman och har jobbat i kontakt med de närmast berörda vilket gör att signalerna kanske lättare går fram till honom.

Jag tror att vi har en gemensam vilja att försöka rätta till de problem som finns, men jag upprepar för säkerhets skull att det är oerhört viktigt att vi inte samtidigt gör det värre genom att förfördela dem som redan har en uppgörelse. Jag tolkar det så att Kurt Söderström har instämt i den jämställdhetsprincip som jag här gav uttryck för och som med de uppgörelser som är gjorda innebär att en del har fått det sämre medan andra har fått det bättre jämfört med tidigare. Det går inte att här hitta individuella lösningar som kan ta hänsyn till varje enskild individs särskilda omständigheter, utan det blir något av schablonlösningar som till sist måste accepteras. Dessa skall dock vara så rättvisa som möjligt oavsett om de får sina uppgörelser vid olika tidpunkter.

KURT SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! Jag tror att riksprovplatssystemet och SA har kommit för att stanna liksom att det som har beslutats av riksdagen kommer att äga bestånd med allt vad det innebär.

När det sedan gäller mitt erbjudande att under hand tala med departementet, så har i det aktuella fallet, efter vad jag har fått reda på från olika håll, skrivelser gått direkt till regeringen. Det finns alltså ingen anledning för mig att agera i det fallet. Skrivelsen från Besiktningsmannaföreningen, som skickades till näringsutskottet, tog jag för givet hade vidarebefordrats till departementet. Jag har därför inte ansett mig tvungen

att ta några kontakter i just den här frågan men jag är tacksam om denna dörr kan få stå öppen för framtiden.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1977/78:25 till utskott enligt följande:

Bil. 1	.....	– justitieutskottet
	med undantag för punkten	
	1 Stöd till politiska partier	– konstitutionsutskottet
Bil. 2	.....	– utrikesutskottet
Bil. 3	.....	– försvarsutskottet
Bil. 4	.....	– socialutskottet
Bil. 5	.....	– trafikutskottet
Bil. 6	.....	– finansutskottet
Bil. 7	.....	– utbildningsutskottet
	med undantag för punkterna	
	1–3 Bidrag till Svenska riksteatern – Viss beredskapsutrustning m. m. för Sveriges Radio och	
	11 Bidrag till vissa bilaterala nordiska projekt m. m.	– kulturutskottet
	13 studiemedelsfonden ...	– socialförsäkringsutskottet
Bil. 8	.....	– jordbruksutskottet
	med undantag för punkten	
	2 Bidrag till vissa organisationer i anledning av Riksförbundsbingo AB:s konkurs	– kulturutskottet
Bil. 9	.....	– arbetsmarknadsutskottet
Bil. 10	.....	– civilutskottet
Bil. 11	.....	– näringsutskottet
	med undantag för punkterna	
	6 Regionalpolitiskt stöd: Bidragsverksamhet	
	17 Lån till Uddeholms AB	– arbetsmarknadsutskottet
Bil. 12	.....	– finansutskottet

Nr 26

Måndagen den
14 november 1977

*Om provningen av
stationära lyftan-
ordningar*

§ 7 Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1977/78:59 till arbetsmarknadsutskottet
1977/78:62 till konstitutionsutskottet

§ 8 Föredrogs och hänvisades
Motioner
1977/78:33 till jordbruksutskottet
1977/78:34 till konstitutionsutskottet
1977/78:35 till skatteutskottet

§ 9 Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1977/78:10
Finansutskottets betänkanden 1977/78:1-5
Justitieutskottets betänkanden 1977/78:3-10
Socialutskottets betänkanden 1977/78:1, 5 och 6
Utbildningsutskottets betänkanden 1977/78:1-5

§ 10 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställningarna 1977/78:68-70

§ 11 Anmälades och bordlades
Proposition
1977/78:68 om ändrade regler för beskattning av inkomst av en- och
tvåfamiljsfastigheter

§ 12 Anmälades och bordlades
Motioner
1977/78:36 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:39 om ett generellt statligt bi-
drag till kommuner och landstingskommuner under år 1978, m. m.

1977/78:37 av *Georg Åberg m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja
de mindre och medelstora företagens utveckling

1977/78:38 av *Rolf Hagel och Alf Lövenborg*
1977/78:39 av *Olof Palme m. fl.*
1977/78:40 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:45 om inriktningen av den
ekonomiska politiken

1977/78:41 av *Olof Palme m. fl.*
1977/78:42 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:49 om inflationsskydd för in-
komstskatteskalen, m. m.

1977/78:43 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:54 om nedsättning av den allmänna arbetsgivaravgiften

Nr 26

Måndagen den
14 november 1977

---

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.56.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert